

NAROČNINA:

Letna: Akademiki . . . 30 Din
 Drugi 40 Din
 Mesečna: Akademiki . . . 4 Din
 Drugi 5 Din

Čekovni račun številka 17.139

Uredništvo in uprava:
 UNIVERZA, Ljubljana.

23. OKTOBRA 1936.

1551

LETO I. ŠTEV. 5.

POSAMEZNA ŠT. 1 DIN.

SLOVENSKO
ŠOLSTVO?

postaviti ga bo-
 mo morali na
 nove temelje!

AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

Za izpopolnitev našega šolstva

(Na poti k slovenski prosvetni politiki)

Med številkami lanskih proračunskih dvanajstin in letošnjega proračuna ter med zakonskimi pooblastili, danimi vladi v lanskem in letošnjem finančnem zakonu, se nam zdé važna in vredna posebnega razpravljanja tista mesta, ki so posvečena šolstvu in njegovi organizaciji. Saj je to tudi za spoznavanje smeri prosvetne politike v zvezi s številkami iz prejšnjih let osnovno in najstvarnejše gradivo. Iz kreditov državnega proračuna se v celoti glede stvarnih in osebnih izdatkov vzdržujejo le visoke šole. Za zidanje in vzdrževanje srednjih in osnovnih šol pa so zavezane banovine in občine, država pa prispeva le za učila in knjižnice ter plačuje vse učno osebje. Vendar zida nekatera poslopja srednjih šol država sama, na primer dve novi gimnaziji v Beogradu, za kateri je določen v lanskim dvanajstinah kredit 12.000.000 Din. V Ljubljani se je pravkar dozidalo po vojni prvo gimnazijsko poslopje v Sloveniji s posojilom, ki ga je najela banovina na breme svojega proračuna.

Prav v tem letu, ko postavlja država naši univerzi prvo poslopje, univerzitetno knjižnico, ki ji je v lanskim proračunskih dvanajstinah določila 7.500.000 Din (nadaljnja 2.000.000 Din pa bo prispevala Slovenija sama iz banovinskega proračuna), se beograjska univerza dozidava z novimi stavbami in dopolnjuje z novimi oddelki, da se zdi, da bo končno tako popolna, kot si je le mogoče misliti o takem znanstvenem zavodu. Iz majhne visoke šole s tremi fakultetami v enem samem poslopiju leta 1918. se je do danes razvila v veliko univerzo s šestimi fakultetami in nešteti novimi stavbami, najmodernejše zidanimi in opremljenimi. K več kot 120.000.000 Din, ki jih je beograjska univerza zazidala do leta 1935., je z lanskimi proračunskimi dvanajstinami dobila 12.000.000 Din za juridično fakulteto in 5.000.000 Din za zidavo strojnega laboratorija tehnične fakultete, torej skupaj novih 17.000.000 Din. Precej manj je namenjeno zagrebški univerzi, dasi za naše razmere precejšnje vsote: za dozidavo in ureditev fizikalnega inštituta filozofske fakultete 2.665.000 Din, za zidavo otroške klinike 3.000.000 Din in za dovršitev ortopedske in zobne klinike 2.500.000 Din, torej skupaj lani in letos 8.165.000 dinarjev.

Beograjska univerza pa v nezmanjšanem zaletu raste dalje. Že v zadnji številki smo poročali o novi veterinarski fakulteti, ki se kot sedma fakulteta letos odpira v Beogradu. Poleg pooblastila za ustanovitev veterinarske fakultete pa ima prosvetni minister v letošnjem finančnem zakonu še pooblastilo za ustanovitev ekonomsko-komercialne visoke šole v Beogradu in višje in srednje umetniške šole v Beogradu. Ti dve slednji sicer ne bosta fakulteti, pač pa na stopnji univerze enake visoke šole. Za prve potrebe teh visokih šol so dovoljeni že letos potrebni krediti: za veterinarsko fakulteto 800.000 Din, za ekonomsko-komercialno visoko šolo in višjo in srednjo umetniško šolo skupaj 500.000 Din. Nova veterinarska fakulteta, ki ima za letos najete prostore, se že pripravlja na zidavo svojih novih poslopij in ni dvoma, da bodo že v prihodnjem proračunu odobreni krediti za to. Prav tako za ekonomsko-komercialno in umetniško šolo.

Vidimo, kako dosledno, vztrajno in po načrtu delajo Srbi za organizacijo svojega visokega šolstva. Ni naš namen v tem članku razpravljati o tem, ali je to visoko šolstvo zraslo res organično z razvojem ljudske prosvete v Srbiji, ali se naslanjajo srbske visoke šole na trdno postavljen temelj urejenega osnovnega in srednjega šolstva, ali ni morda vsa ta dirka za novimi fakultetami, dasi mnogokdaj zanje ni stvarne potrebe (kot ka-

že primer nove veterinarske fakultete), le izraz politične in gospodarske premoči, ki so jo dosegli Srbi, in ne toliko žeja po resničnem poglobljanju in pospeševanju znanosti. V tem nas potrjujejo misli g. T. Radivojevića, vpokojenega pomočnika prosvetnega ministra, ki v »Politiki« od 4. septembra utemeljuje potrebo po novi ekonomsko-komercialni visoki šoli, ki so jo nameravali odpreti že leta 1925 in že takrat odobrili zanjo 1.350.000 Din. G. Radivojević ugotavlja, da zagrebška ekonomsko-komercialna visoka šola, doslej edina v državi, ne izpolnjuje svojih nalog. More sicer izobraziti dovolj strokovnjakov za trgovinska in industrijska podjetja ter za pomorski promet. Toda ne ustreza za državno udejstvovanje zlasti v gospodarskih ministrstvih in ustanovah, ker nima priznanih strokovnjakov in znanstvenikov. Te pa bi bilo dobiti v posameznih ministrstvih in zavodih v Beogradu, kjer so danes nastavljeni kot uradniki in bi potem postali profesorji nove šole. Beograd je namreč z vsemi osrednjimi upravni in gospodarskimi ustanovami po g. Radivojeviću naravno središče države, kot tako ima dovolj strokovnjakov in zato mora tudi dobiti novo ekonomsko-komercialno šolo! In slednjič navaja g. Radivojević še en razlog: zapostavljenost Srbov v primeri s Hrvati, ki imajo v Zagrebu nekaj visokih šol več kot Srbi. Beograd kot prestolnica države in središče srbskega naroda te zapostavljenosti ne more prenesti in zato je skrajni čas, da vlada na osnovi danih pooblastil ustanovi nove visoke šole, o katerih je bilo zgoraj govora. Saj bo Zagreb še zmerom imel farmaceutski oddelek, ki ga v Beogradu še ne bo.

Posneli smo zgornje misli g. Radivojevića, ker se nam zdé značilne. Kajti ta gospod ni kdorkoli, temveč bivši pomočnik prosvetnega ministra, ki je bil nekaj časa na najvažnejšem mestu za soodločanje o smeri naše prosvetne politike. In to mnenje je izraz tudi današnjih vidnih in nevidnih funkcionarjev odločilnih oblastev v Beogradu, ki absolutno ne poznajo razmer v drugih pokrajinah. Kdo more primerjati hrvatsko in srbsko visokošolstvo, ne da bi videl, da se je hrvatska univerza čisto drugače razvila kot misli g. Radivojević, da ima privilegirano mesto. Važnejše in za nas popolnoma nesprejemljivo pa je stališče, da so koncentrirane vse upravne, finančne in gospodarske ustanove v Beogradu in da gre zato Beogradu samo po sebi skrb, da te ustanove zasede. Kdo pa pravi, da mora biti tako? Saj gre že drugo desetletje boj za decentralizacijo naše politične in gospodarske uprave. Zato moramo novo šolo s takim opravičilom in s takimi nalogami, kolikor se tiče nas in naše udeležbe pri vzdrževanju državnih in med njimi prosvetnih ustanov, odkloniti.

Ob tej priliki pa hočemo opozoriti na naš problem, ki se nam v tej zvezi postavlja, problem izpopolnitve našega šolstva. S tem, da smo dobili leta 1919. univerzo, ne bi bila smela biti organizacija našega šolstva zaključena, kot je v resnici bila za dolgo vrsto let, ko je bilo treba briniti ne samo to nepopolno univerzo, temveč celo gimnazije in druge posamezne šole. Zakaj je moglo do teh bednih razmer priti, je v zvezi z drugimi vprašanji. Vendar se je pred tremi leti iz naših vrst začel boj za univerzitetno knjižnico, ki je danes z uspehom končan. Toda napačno bi bilo, če bi se danes kakor leta 1919. zadovoljili s tem, kar smo dosegli. Ne, ta uspeh mora biti v resnici začetek nadaljnega izpopolnjevanja naše univerze, kakor je ob začetku zidanja knjižnice dejal eden naših tovarišev, in še več — vsega našega šolstva. Za to pa je potrebno, da naša prosvetna oblastva in pa vsi, ki danes predstav-

ljajo slovensko življenje, sestavijo v zvezi z drugimi vprašanji načrt o organizaciji slovenskega šolstva.

S postavitvijo klinike in razširitvijo bolnice bo izpopolnjena naša medicinska fakulteta in s tem največja vrzel naše univerze. Vzporedno s tem bo treba na znotraj dopoljevati ne samo posamezne že obstoječe fakultete in oddelke univerze, temveč tudi gimnazije, ki so danes brez knjižnic in drugih študijskih pomagala. Toda z vsem tem bo dovršen le en del organizacije našega šolstva. Popolnoma neurejeno je pri nas vprašanje tako imenovanih strokovnih šol, obrtnih, meščanskih, trgovskih, kmetijskih, gozdarskih šol, ki naj izobrazujejo ljudi za gospodarska področja in ki smo jih nekaj dobili tudi pri nas. Vse te šole bi bilo treba povezati, najbrže tudi precej preurediti, jih dvigniti na tako stopnjo, da bi dajala tudi tisto splošno kulturno izobrazbo, ki je danes ne dajejo, in jih ukleniti kot nov tvoren člen v slovensko življenje. V zvezi s tem pa bi se nujno pojavila potreba po novih visokih šolah, ustanovljenih prav za posamezne gospodarske panoge. Saj je Slovenija na primer najbolj industrijska in prometna pokrajina, pa bi človek dejal, da potrebujemo kakšno visoko trgovsko šolo. Slovenija je tudi najbolj gozdната pokrajina v državi, saj pokriva skoraj polovico njene površine gozd. Imamo pa menda samo eno srednjo gozdarsko šolo. Izrednega pomena za nas je zadržarstvo, toda nobenega zavoda ni, ki bi se bavil s tem. Studij v teh strokah na tujih univerzah je le redkim dostopen, poleg tega pa tuje univerze same za konkretno organizacijo našega, zlasti gospodarskega življenja, ne pridejo v poštev.

V zvezi s tem bi bil rešen še en problem. Doma študira več kot polovica študentov pravo in filozofijo. Razumljivo je, da tolikega števila naša uprava in šolstvo ne moreta zaposliti. In tako se ustvarja videz, kakor da imamo preveč izobraženih ljudi. Še dolgo ne! Kdaj je kakšnemu narodu sploh preveč izobrazbe? Toda res je, da so absolventi naših fakultet, dokaz nesorazmerno porazdeljeni po strokah iz preprostega vzroka, ker nimamo drugih šol, ki bi nam bile potrebne. Kdo bo postavil vprašanje denarja? Toda to je v resnici le vprašanje, kaj je z denarjem, ki ga Slovenci že dajejo. To je vprašanje, zakaj nimamo sami v Ljubljani kakšnega osrednjega zavoda.

Začenjamo debato o tem. Želimo, da se oglase vsi na Slovenskem, ki se jih ta vprašanja tičejo. Sestaviti moramo načrt, po katerem bomo zidali slovensko življenje. Prihodnja desetletja pripadajo nam in tistim, ki pridejo za nami. Eno prvih vprašanj mora biti: šole, ki naj dajo mladim ljudem izobrazbe in kruha in slovenskemu narodu novih sposobnih, tvornih in poštenih delavcev.

Vprašanje
gimnazije v Kočevju

Z letošnjim šolskim letom je bil ukinjen 5. razred državne realne gimnazije v Kočevju. Slovenski tisk je šel mimo tega dejstva skoro molče, brez komentarjev — slovenska javnost je ostala mirna. Ali je ukinitve višjih razredov slovenske gimnazije v Kočevju tudi res tako nepomembna, kakor bi se na prvi pogled zdelo? Ali je ta ukinitve umestna?

Gimnazija v Kočevju je obstojala že pred vojno, seveda nemška. Imela je takrat še malo dijakov: v višjih razredih jih ni bilo več kot niti deset. Po prevratu je postala gimnazija postopoma slovenska in popolna. Število dijakov se je naglo večalo, v glavnem zaradi Dijaškega doma. Vendar je višjim razredom že nekajkrat grozila ukinitve, ki pa do nje ni prišlo. Lani, ko ni nihče več mislil na ukinitve gimnazije, je prišla prva vest, ki se je izkazala za resnično.

Med prebivalstvom Kočevja je izguba višje gimnazije vzbudila odpor. Starši so se polni skrbi zamislili, kam bodo v današnjih težkih časih s svojimi otroki. Postopoma bo ukinjena višja gimnazija, nižja sama pa ne bo imela potrebnega števila dijakov in ji bo sledila. Tako bo Kočevje, ki je ob prevratu že itak izgubilo lepo strokovno šolo, ostalo brez gimnazije. Državo stanejo na kočevski gimnaziji samo učne moči, dočim skrbi za poslopje in kurjavo Premoženska uprava mestne občine. Zaradi nekaj učnih moči (ki brezposelne čakajo na mesta!) je bilo torej treba ukiniti višje razrede slovenske gimnazije v Kočevju! Poleg tega se ni nihče vprašal, kaj bo z dvema lepima poslopjema in s posestvom Dijaškega doma. Dijaški dom je imel vsa zadnja leta 90–100 gojencev, letos jih ima precej manj (tudi dijakov na gimnaziji je okrog 100 manj, kljub temu, da je bil letos ukinjen samo 5. razred). V letošnjem šolskem letu stane gimnazija v Kočevju državo prav toliko kot prej, ker se število učnih moči ni nič zmanjšalo. Poročila javljajo, da je velik naval na ljubljanske gimnazije, kakor tudi na gimnazije ostalih večjih

Vsem prijateljem in naročnikom! že peta številka „1551“ gre v Vaše domove, mi se pa še vedno borimo za njen materijalni obstoj!

mest. Ali se ne bi dal ta naval malo usmeriti na provinco, pa ne bi bilo treba ukinjati zavodov v krajih, kjer so že šolska poslopja in dijaški domi?! Ali je treba, da se srednjošolska izobrazba ovira revnim slojem, kmetom, delavcem, obrtnikom in uradnikom v podeželskih mestih? Po časopisu (v vseh naših dnevnikih) se je mnogo pisalo, da je slovenstvo v Kočevju še danes ogroženo, občni zbor CMD je ustanovil poseben sklad »kočevskega dinarja« in je sklenil, da se bo prihodnji občni zbor družbe vršil v nacionalno ogroženem (?) Kočevju. Vprašamo naše zaskrbljene nacionaliste, zakaj ni nihče črnil ob ukinitvi slovenske višje gimnazije v Kočevju? Ali ni značilno, da se je na letošnjem prof. kongresu v Varaždinu zavzel za kočevsko gimnazijo samo Hrvat dr. Crnek?

Govori se, da ima ukinitve kočevske višje gimnazije malo nečedno ozadje. Oni, ki ob sedanjih občinskih volitvah tvorijo

se ob vprašanju gimnazije drže čudno rezervirano. Baje je bilo tudi narobe, da je vodil delegacijo, ki je šla v Beograd glede gimnazije »nekdo iz naprednih vrst« in ne iz »konserватivnih«, da je ukinitve tudi v zvezi z Dijaškim domom (kljub temu, da je Dijaški dom čisto privatna ustanova). Nekateri, ki imajo danes kaj besede, bi se baje zavzeli za restavriranje 5. razreda, če bi se vodstvo Dijaškega doma prepustilo minoritom (kakor v Ptuj). Javnost bi gotovo tudi zanimalo,

Z ozirom na vse navedeno poudarjamo, da je bil sklep o ukinitvi višje gimnazije v Kočevju storjen brez vsakega premisleka in obzira. Zaradi tistih nekaj tisoč dinarjev mesečno, ki jih država plačuje nastavljenecem, je bilo treba ukiniti višjo gimnazijo v Kočevju.

Listnica uredništva

Prejeli smo dopis iz Celja. Pišejo srednješolci. — Da bi postal 1551 tudi list za srednješolce, to je bil naš smoter že v začetku. Da pa se to uresniči, skrbite srednješolci sami! Pišite v časopis, ki je tudi za vas, naročajte ga, širite ga med gimnazijci, v društvih, ustanavljajte odbore, ki bodo skrbeli, da bo prostor za vas, ki vam ga z veseljem damo v listu, čim popolnejši, čim zrelejši.

Če niste lista dobili, takoj reklamirajte!! Mi list redno pošiljamo. Kje zaostaja ne vemo, pač pa bomo ugotovili in ukrenili vse potrebno, da se to ne bo več godilo.

V vaših rokah je usoda našega lista. Torej, poravnajte naročnino.

Umetnostni pouk na srednjih šolah

Da je naš odnos do umetnosti mnogo preveč mrtev in trhel, občutimo mi laiki manj, kot ustvarjalci umetnosti sami. S tem pa še ni rečeno, da nam je umetnostno doživljanje manj ali sploh nepotrebno.

Kako trpi radi družbenega nerazumevanja razvoj posameznega umetnika, o tem so že ponovno razpravljale naše revije. Jasno je, da je v našem zatohlem malomeščanskem ozračju umetnik obsojen ustvarjati v prazno, svest si že vnaprej odklonilne kritike nekaj laikov-diletantov, ali pa se mora on prilagoditi publiki in ji z blestečo demagogijo simulirati umetnost.

Pa ne samo umetnosti, tudi nam samim je v kvar, če ne znamo in ne moremo najti ožjega stika z ustvarjalčevimi zamisli, če ne moremo polno doživeti tzv. tuje, od nas v tem pogledu višje stoječe duše. Da je umetnost sama na sebi plemenita in kot taka na človeka upliva, ni treba posebej poudarjati.

In kaj je vzrok naši nemoči za lastno doživljanje genijalnih prvin? Nedvomno naše neznanje, naše diletantstvo! Ali sploh moremo soditi o umetnosti ali polno razumeti njenega ustvarjalca, če ne poznamo razvoja, če ne poznamo vmesnih relacij, da, če niti tega ne vemo, kako zelo življenjsko-historična je umetnost! Gotovo: umetnost je treba predvsem občutiti. To pa je možno le, če se zavedamo njene tesne povezanosti s ča-

som, družbenim stanjem, v katerem je nastala, če se zavedamo, da je umetnost edini res adekvatni izraz vse človeške, zgodovinske dinamike. Zato je treba poznati razvoj umetnosti v zgodovini prav tako, kot vedeti, zakaj je n. pr. nastala francoska revolucija ravno konec 18. stol. Si moremo danes predstavljati takratno ljudsko gibanje brez Rousseaua, Voltaira, Montesquieja i. dr., ali delo slednjih treh brez socialne in duhovne krize francoskega ljudstva. Tu je, kjer nam postane pač nerazumljivo, zakaj je omejen pouk zgodovine zgolj na suhe podatke nekaj zgodovinskih dejstev, ki so dognani ali pa tudi ne, in zakaj ni vsaj deloma tako življenjsko povezan, kot so se dogodki res odigrali.

Ker čutimo torej nujnost seznaniti mlade ljudi z vso pravo, živo historijo, bomo z veseljem pozdravili tudi češkega profesorja Novaka in njegovo ženo, ki sta v gimnaziji v Nymburku uvedla pouk glasbene pedagogike. Češko glasbeno društvo pod pokroviteljstvom zunanjega ministra dr. Krofte je njuno delo docela odobrilo, saj sta profesorja dosegla s svojo metodo uspehe in so letos nymburški dijaki šestič iz tega predmeta maturirali. Le misel o samem glasbenem pouku je pretesno okvirjena. Prenesti bi jo pač morali na splošen oris umetnostne zgodovine vseh panog in delo razširiti iz malega Nymburga na vse gimnazije našega sistema.

Reportaža iz kemič. instituta

Človek, dolgo zaprt, ves zvezan, nesvoboden, je zadovoljen tudi z drobtinami. Ene svobodne ure dnevno je vesel. Tako smo bili v svojih prvih letih svobode tudi mi zadovoljni. Samo da je, samo, da imamo tehniko. Samo, da se lahko vpišemo na kemični oddelek v Ljubljani. V lastni revščini smo potrpežljivo in velikodušno trobili v skupni rog in sami sebe prepričevali o veliki svobodi in enakosti.

Zadnja leta se prebujamo, dramimo se iz tiste nerazumne in bedaste skromnosti, otopelosti in

Mi smo storili svojo dolžnost; storite jo še Vi! Poravnajte naročnino vsaj za nekaj mesecev naprej, da nam omogočite delo!

nerazsodnosti, ki jo je rodilo spontano veselje, da dihamo zrak svobode v lastni državi. Zadnja leta je naša beseda vedno bolj jasna, vedno glasnejša. Spregledali smo, da vse to ni pravično.

Zadnja leta smo šele povzdignili besedo, da so n. pr. na kemičnem inštitutu ljubljanske univerze nemogoče razmere. Majhen problem iz našega celotnega slovenskega vprašanja.

Pred kratkim je bila v našem kemičnem inštitutu neka komisija. Postavljali so nov ventilator. Zanimala so nas mnenja študentov in gospodov te komisije o položaju v našem inštitutu.

»Kolega kako to, da ste se nastanili prav v teh nemogočih prostorih?«

Tovariš s štirindvajsetimi semestri: »Kako bi sicer brez denarja. Toda naj vam nekoliko obširneje povem. Prvi začetki kem. inst. segajo v dobo tehničnih tečajev, ki so jih takoj po vojni organizirali slovenski tehniki. 10. maja 1919 so bili odprti. Dr. Samec je bil imenovan za profesorja v splošni kemiji, 31. avgusta 1919 pa še za red. profesorja na ravno ustanovljeni univerzi. 3. jul. 1919 je bil ustanovljen za tehnično fakulteto visokošolski študijski fond, ki naj se nabira od zasebnih in od javnih činiteljev. Ta fond naj bi služil tudi za opremo kemičnega inštituta. Leta 1919/20 je pričel kemični inštitut z rednim delom, vendar šele za prva dva semestra. V tem letu je uprava realnega poslopja, ki je bilo takrat last Kranjske hranilnice dala na razpolago kletne prostore v južnem traktu poslopja. Z izredno požrtvovalnostjo, ob hvalevredni podpori komisije za splošno demobilizacijo, Zveze industrijev in posameznih domačih mecenov iz krogov domače industrije, so tu v kratkem času s skromnimi sredstvi in z lastnim fizičnim delom ustvarili kemični inštitut. Naj že tu omenim, da so znanstvena dela, ki so izšla iz teh nezdružljivih kletnih prostorov postala v svetovni literaturi vodilna v literaturi škroba.

Vse žrtve in težave ob gradnji poslopja naše tehnike poznate. Tu se je v pritličju vzhodnega trakta nastanil drugi del kemičnega inštituta.

»Zanima nas, kolega, kako je bilo z urejevanjem kemičnega inštituta v kletnih prostorih realke?«

»Prvi začetki segajo v jesen 1919. V praznem kabinetu državne realke so pripravljali na zabojih — kot delavnih mizah — prostore za prvo predavanje iz eksperimentalne kemije. Medtem se je »gradil inštitut« v kleti. Za silo so izolirali zidove pred vlago. Napravili so digestorije, katerih oddušniki so izpeljani v zidne rove, ki so včasih služili za centralno kurjavo s segretim zrakom. Po teh rovih se vrši tudi slaba ventilacija vseh prostorov. Za električno napeljavo so uporabljali vojni material: cedorna žica itd. Ni čudno, da je taka montaža potrebna večnih poprav.

Da pridobijo prostor, so izkopali v zemljo nekoliko opek hodnik, ki veže skupino analitskih laboratorijev z organskimi. S tem so pridobili glavni hodnik za knjižnico. Inštitutska knjižnica je v betonskem hodniku, kjer sta dve mizi, menda osem stolov in ena skoro prazna omara štud. knjižnice.

Optični in elektrotehnični aparati nimajo posebnih sob. Napravili so nekaj celičnih sistem na hodniku pred org. laboratorijem. Postavili so sedem kabin v izmeri 1—1 in pol kv. m. Vsaka celica je opremljena tako, da komaj še omogoča delo. Tako nadomešča ta hodnik sedem speciálnih sob.

»Tovariš, iz tvojega pripovedovanja nam ni jasno, kje imate kemiki svojo predavalnico?«

Če list ne izhaja redno, nismo krivi mi, ampak naročniki, ki ne poznajo svoje dolžnosti. Plačajte še danes na ček. račun št. 17.139.

»Nikjer, še danes je kemični inštitut brez nje. Navezan je na gostoljubnost ravnateljstva drž. realke. Predavatelji morajo prenašati vso aparaturo, ki je potrebna za demonstracijo iz kleti preko dvorišča v predavalnico, tu v razmeroma kratkem času sestaviti aparate in po predavanju zopet odnašati vse v klet. Koliko škode se vrši na materialu pri prenašanju in velika izguba energije in dela leži v tem nedostatku. — Vidite, tovariši, taka je v kratkih potezah žalostna zgodovina našega inštituta. Prepuščeni smo sami sebi, po največ moramo vse vzdrževati z lastnimi sredstvi.«

»Ali je res, da državne dotacije stalno padajo, a takse za laboratorijsko delo naraščajo?«

»Res, z eno besedo, tako kot povsod, pri vseh naših javnih institucijah: iz lastne revščine smo postavljali drugim mogočne palače, sami pa se stiskamo po kletih. Državna dotacija za kemično knjižnico je padla od 80.000 na 9.000 letno. Celotna vsota samih taks pri študiju kemije prese-

ga 10.000 Din. V ostalih dveh narodnih centrih države je študij za 35—40 procentov cenejši.

»Kako je z akcijo za nov kemični institut?»

»Uspela bo, toda le, če bomo enoglasno zahtevali in sicer energično zahtevali. Letos je bilo nekaj upanja, da bodo vnesli v državni proračun postavko, pa ni bilo nič, ker smo menda preveč dostojno prosili. Pri nas z lepo prošnjo nič ne opraviš, pa naj je kdorkoli na vladi. Pri nas mora biti prošnja, takoj za njo pa strnjena sila. Kadar bomo tako prosili, pa bo. Za enkrat pa načrti za nov kem. institut po zamisli g. prof. Vurnika čakajo pravičnejših časov.«

*

Tovariš, ki nam je to povedal, je prosil navzočega novince, naj nam še on pove, kakšen vtis so nanj napravile kleti in kako se mu zdi delo na kemiji. Ta nam je povedal:

»V srednji šoli smo tolikokrat govorili o natančnosti dela na univerzi. Res me je že veselilo. Pa kaj ko vzdržiš v začetku le malo časa v teh zakajenih, nezadostno zračenih prostorih. Ko sem šel prvič po stopnicah navzdol v te temačne luknje, mi je bilo kar nekam tesno in občutil sem malodušnost. V ostalem pa nimaš, da bi kam sedel. Ni ne dovolj reagentov, ne inventarja. Saj ob prihodu skoro ne bi verjel, da sem na univerzi, kjer naj se praktično učim natančnosti pri delu.«

*

Misli profesorja: »Nimamo knjižnice. Nimamo predavalnice. Še več, naše znanstveno udejstvovanje trpi brez potrebnih instrumentov, brez sredstev in brez prostorov. Ne moremo nuditi študentom predpogojev za uspešen študij. Da pa kljub temu niso slabši inženjerji, kot absolventi drugih univerz, se moramo zahvaliti le razmeroma majhnemu številu, tako, da ima vsak od nas več časa za posameznika. Rabimo višje dotacije in nov kem. institut, potem upam, da bomo kaj kmalu dokazali, da kemija ni domena samo Francozov in Nemcev.«

*

Zdravnik: »Pregledal sem dve tretjini slušateljev. Samo eden, menda iz prvega letnika je bil popolnoma zdrav.« *Bozistakin* Konec prih.

**Vsem prijateljem
našega lista,
ki se zanimajo za
slovenska vprašanja**

**priporočamo
reviji:**

**Sodobnost
in**

Ljubljanski Zvon

Knjigarna

**Kleinmayr & Bamberg
Ljubljana, Miklošičeva c. 16
Telefon 31-33**

priporoča svojo bogato zalogo znanstvenih, strokovnih in drugih knjig v raznih jezikih. — Pri tem opozarja, da so vse knjige nemškega izvora sedaj za 25% (za četrtino) cenejše.

Pri zanesljivem jamstvu dovoljuje odplačevanje v rednih mesečnih obrokih.

Nakup dobroohranjenih antikvarnih knjig.

Dokumenti naše preteklosti

5. Slovenski kulturni delavec in I. 1848.

Prinesli smo ustavo in zakon o odpravi tlačanstva leta 1848., danes osvetljujemo s člankom iz tedanjega političnega lista „Slovenija“ primer, kako je slovenski javni delavec gledal na razmere. Koliko je razumel čas, koliko je tvegat napisati, na kakšni višini je bilo tedanje življenje v Avstriji — vse to se zrcali iz članka, ki je bil nekak uvodnik listu. Celovski duhovnik Matija Majer, ki ga je pisal, je imel kasneje kaj prestati za svoje poznano pisanje in nastope v revolucionarnem letu. V množici slovenskih duhovnikov, skoro edine naše inteligence, je bil s tem svojim delom pač izjema, kajti večina je bila konzervativna in ji je bilo bližje staro kot pa novo. Članek objavljamo v nekoliko skrženi obliki.

Matia Majer:

Slaveni in Nemci

»Slovenija« 1848, str. 5—6, 13, 17.

Od nekoliko časa nas Slavene Nemci in njihovi pomagavci opominjajo, da bi se mi s Nemci sjeдинili. To je lepa beseda, pa za nas nepotrebna. Mi smo brez opomenovanja že z njimi v vsih pravičnih rečih složni in jedne misli. Mi Slaveni, imenito mi Slovenci, ravno to želimo kar Nemci, postavim:

Da bi se občine svobodno ustrojile — da bi se za vse stane spodobno skerbalo — da bi se tlaka, rabota, desetine in vsi gospodskini davki pravično odkupili, da bi se pred oblastmi ustmeno in javno (mündlich und öffentlich) sodilo, da bi vsi, tudi naj višji uradniki morali za svoje uradovanje odgovarjati, da bi se svobodno smelo podučevati, govoriti, pisati in tiskati dati, kar je prav, da bi se smel ves narod oborožati, da bi se smelo svobodno v društvo stopiti in prositbene pisma podpisovati, da bi nikdo ne smel človeka svojevoljno zapreti, tepsti in kaznovati, ako ni popred pred sodbo krivice prepričan in tako dalje. V tem in v obče v vsim smo s Nemci popolnoma jedne misli, kar bi srečo in svobodo vsih stanov in vsih narodov našega cesarstva porazmerno podpiralo, podpomagalo in povišalo.

Samo v jednej, to se ve, naj imenitnejši stvari se naše misli od nemških tako močno ločijo, kakor se loči pravica od krivice, kakor svetlo sonce od tverde teme. Oni nam krivico delajo.

Vsaki sam lepo premisli in pametno prevdari, kdo izmed nas ima prav, kdo krivo.

Nemci hočejo v slavenskih deželah gospodovati, ukazovati in zapovedovati, oni hočejo biti nam gospodi, mi bi pa bili njih hlapci.

To je krivica. Presvetli cesar so dovoljili ustav ne samo Nemcev, temoč tudi Slavenam (poglej ustav § 2.) — — — Mi plačujemo davke, naši sinovi branijo cesarstvo, mi dopolnujemo porazmerno vse državne dolžnosti tako dobro, kakor vsaki narod — zakaj bi ne uživali tudi enakih pravic?

Ta nesrečna misel, da so v naših slavenskih krajih oni gospodi, jih zapelja iz jedne krivice v drugo, namreč:

1. Našo narodnost (svobodo našega naroda) in naš jezik zmetujejo in zatirajo.

V naših učiliščih, nižjih in višjih, je tako malo slovenščine, da ni vredno govoriti, še učiteljske stolice za naš materinski jezik se ne najdejo na vsakim gimnasiumu v Slovenii. — — — V Slovenii vlada nemščina neograničeno v pisarnicah, kjer Nemci in ponemčeni ljudi sedijo, tudi se v nemških časopisih brezobzirno trdi, da se mora nemščina in nemški element po slavenskih deželah tje do jadranskega in do črnega morja razširiti. To se Slovenam velika krivica godi. Razširovati bi se imel vsaki le v svojej hiši, pa ne v ptujej. Pri našim narodu naj dobijo službe sa-

mo ljudi, kateri naš narod, našo narodnost in naš jezik resnično ljube. Mi jih dobro poznamo. Slovenski jezik naj ima v slovenskih pokrajinah iste pravice, ktere ima nemški v nemških, italijanski v italijanskih in tako dalje. — — — Na vsih gimnasijah naše zemlje imajo se utemeljiti učiteljske stolice za slavenski jezik in slovstvo; vsaki uradnik ima popolnoma znati naš jezik. To tirjati imamo pravico (ustav § 4).

2. Svobode in pravice po ustavu dodeljene hočejo samo za se zadržati.

Vsaki sme svobodno govoriti, pisati, tiskati dati (poglej ustav § 19.) in vladi prositbe predložiti (ustav § 22.). Nemci se vsih teh svobod poslužijo v polnej meri, ako pa Slovenci hočejo kako prošnjo na vlado podpisati, ako hočejo svoje ljudstvo malo podučiti, kaj da je za Slovence koristno, da storijo, in kaj škodljivo, da opuste, pri tej priči začeno hrup, rekoč: to je šuntanje, kdor pa ljudstvo šunta, ga bodo vjeli in kaznili, naj je kdorkoli hoče. Nemci tako svobodno govore in pišejo, da nam prav nespodobno zabavljajo, ako pa kak slovenski domorodec le kako svobodno besedico pregovori, že letajo ga tožit, ga karajo po službenih pismih in ga v domačej slovenskej deželi preganjajo od jednega kraja do drugega. — — —

Nemci nas krivično dolžijo, rekoč, da mi stranke (Parthei) delamo. To je očitna lož. Mi ne delamo stranke; mi terjamo, da bi vsi narodi našega cesarstva bili svobodni, vsi med seboj ravnali, vsi imeli jednake pravice; pa Nemci so jednostrani (partheisch), oni hočejo svobodo in pravice, izključivši Slavene, samo za Nemce. To je jednostrano. — — —

3. Hočejo nas k nemškemu »bundu« ali zavezu siloj prisiliti.

Kdor se siliti dá, ni več svoboden; mi smo pa svobodni in hočemo še napred svobodni ostati, zato se siliti ne damo. S Nemci našega cesarstva hočemo kakor svobodni narod s svobodnim nam ravnim narodom še napred prijateljsko sdručeni ostati; pa s ptujimi nemškimi narodi in vladami zvunej našega cesarstva nočemo v nobeden »bund« ali zavez stopiti, ker nam tega ni potrebe.

... Naša vlada je meseca Maja t. l. g. Palackega v Beč (Dunaj) poklicala, ako bi hotel čast ministra na se vzeti. On je Slaven iz cele duše, pa ravno zato so Nemci tak hrup zagnali, kakor da bi se hotel Dobrač drugič podreti. Tako je tadaj to vendar resnica« upije jeden bečki (Dunajski) časopis *mirnejšega duha*, »nismo hoteli temu verjeti, pa zdi se, da je vendar resnica!... Palacki, der grosse Čehen-Hetman, an der Spitze der deutschen Cultur? ... Als die Universität zuerst davon vernahm, da gab es keine Entrüstung, keine Empörung, keinen Zorn. Es stand den Hörern im wahrsten Sinne des Wortes der Verstand still, denn si sagten blos, das ist ein pathologischer Fall, der Ministerrath hat künftig im Rudenhouse (kamor v Beču hudoumne bedake zapirajo) zu wohnen!« Tu se vidi, da bi Nemci radi Slavene na žlici vode utopili, ako bi mogli. — — —

Nekaka nemška družba v Lipsku (Leipzig) je našej vladi obširno pisala, da naše cesarstvo mora biti nemško, da se naši Nemci morajo sjeдинiti s vsemi Nemci zvunaj naše države, ker se sicer pred nami ubraniti, nam zapovedovati in nas onegaviti bi ne mogli. — — — Jeden izmed njih je (v Allgemeine Zeitung) prav smešno dokazoval, da je mesto Terst nemško. V Terstu, pravi, je 75 tavžent prebivavcov, med timi je Nemcov, Italianov, Francozov in drugih narodov vkup blizo 5 tavžent — 70 tavžent je pa Slovencev, zato je Terst nemško mesto. — Ti hudir ti, kako je to jasno dokazano! Kde je le pamet?

Verjamem moj gospod! da bi to Nemcem prišlo po hvali, ako bi se mi s njimi tako sjeдинili, da bi mi za se nič ne hranili, temoč vse njim pustili veljati, za nje bi to bila, to se ve, sladka stezdica, pa za nas bi bilo v petnajst, to se pravi: toča, pod streho po zimi in po leti. Oni bi se s nami radi tako sjeдинili, kakor volk s jagnjem kadar ga požere. (Konec prihodnjic.)

Numerus clausus na nemških univerzah

»Völkischer Beobachter« prinaša 7. okt. t. l. na zelo diskretnem mestu tole zanimivo poročilo pod naslovom »Studentenhöchstziffern auch für das kommende Wintersemester«:

»Državni minister za vzgojo je tudi za zimski semester 1936/37 določil maksimalno število študentov za univerze Berlin, Frankfurt a./M., Köln,

Leipzig, Hamburg, Breslau, München in Münster, za tehn. visoke šole Berlin, Dresden in München, za živinozdravniško visoko šolo v Hannoveru in medicinsko akademijo v Düsseldorfu. Študentom, ki hočejo študirati na teh visokih šolah, priporočamo, da pravočasno oddajo prošnje za vpis.«

Reklamni minister Goebbels piše v svojem romanu »Mihael«: »Der Intellekt ist eine Gefahr für die Bildung des Charakters...«

Dve, tri o Poljski

(Konec.)

Še enostavnejše, kot ukrajinsko, je židovsko vprašanje: vsi Judje morajo umreti! (Študent se čuti moralno obvezanega, da pretepe Juda.) In prav lahko je dokazati, da potem ne bo brezposelnosti, izkoriščanja dobrega ljudstva po kapitalu, bede, ampak raj, če ne na zemlji, pa vsaj na Poljskem. Ugovarjali smo sicer, da pri nas ni Židov, pa so nam takoj povedali, da je v Sloveniji raj, in, da niti ne vemo, da živimo v raj. Ne, tega res nismo vedeli, da je ravno v Sloveniji raj. Prav zdaj šele razumem, zakaj se je dala Eva tako lahko premamiti od zlobne kače, da je utrjala tisto zanjo in za ves človeški rod tako usodno jabolko: brčkone je bila tista, tolikokrat inkriminirana jablana zadnje drevo v raj, kjer je še visel kakšen sad.

V Wilnu smo nekega večera gledali z majhne vzpetine v mestu fantastično divji sončen zahod, kakršnega vidite samo na velikih ravninah: tri četrtine neba so žarele nad zlatimi in svinčeni in bakrenimi in patinastimi kupolami tridesetih ali štiridesetih wilenskih cerkva. Ljudje pa so klečali na ulicah in trkali s čelom v prah. Gospoda je demokratično poklekala poleg preprostih ljudi. Prometna ovira, bi menil urbanist, ko bi videl, kako v mostovžu nad cesto nevidna roka razgrinja in zgrinja čudovito tkane in razsvetljene zavese, tako, da se prikazuje podoba Marije. Mi pa smo gledali prizor in se veselili. Prvič se človek počuti kar nekoliko doma, ko vidi toliko ukrivljenih hrbtov naenkrat. In še se človek veseli, da živi v Evropi narod, ki nas poseka v pobožnosti. Pa boste rekli, češ, v Wilnu je to razumljivo. Pojdite v Warszawo, sedite v tramvaj in se peljite mimo katedrale: delavec v cunjah se bo odkril in prekrizal z zasmoljenim, tršastim palcem, študent v baretu s neverjetno resnostjo, gošpod, ki izgleda profesor s uradno gesto, gošpod, ki izgleda privatni uradnik s čudovito rutino, dama z rdečilo na licih in umazaniam vratom s palcem, ki ima noht rdeče pobarvan in umazan za robom. Je že hudč, kjer boga ni; kjer je bog je pa križ! — Prostitucije ni manj kot pobožnosti.

Imeli smo priliko prisostvovati konferenci, kjer so bili izbrani delegati za svetovni kongres mladine za mir. Za tisti, zbog katerega so strazarji ponosni, da se ga od vseh kulturnih narodov samo Slovenci nismo udeležili. Na tej konferenci smo spoznali med študenti par izjem, ki potrjujejo zgornje primere kot pravila. Govorili so zastopniki študentov, kmečkih fantov, brezposelnih igralcev, delavskih organizacij, mladih zdravnikov, bolniških strežnic, abiturientk, pravnikov, židovske tovarniške mladine, ukrajinskih pesnikov, itd. Smisel vseh govorov je bil zgoščen v pristrani in iskreni izjavi kakšnih trinajst let starega fanta, ki se je, še ves umazan od dela pripeljali odnekod iz okolice: »Izjavljam, da nam mladim delavcem iz province, vojna ni potrebna!« Se spominjate, da večina poljskih študentov zavestno trdi: »Mi hočemo vojno!«

Tako. Če sem koga preživo zadel, mes chers monsieurs, pa prepraszam!

Andrzej Zaparcie Iota Subscriptum.

Akademik

(Studiosus universitatis.)

Ko v krajših jesenskih dneh podlesek poganja na pokošenih travnikih, ko mrzlejša jutranja sapa piha po dolini, ko po brajdah grozdje zori, začno se študentje (studiosus studens) zbirati v večja krdela ter se pripravljati za odhod v večje kraje — po navadi v mesta — kjer so jim dobri ljudje zgradili velike ptičnice. Takrat večkrat čujemo zvečer in ponoči po mestnih ulicah čudno vršenje in šumenje, čujemo iz gostilnic zategle brljgajoče in pivkajoče glasove, vmes pa nekoliko hripavi, a vendar možati: kra, kra, kra. — To so akademiki.

Naravoslovci so si bili zaradi te plemenite ptice dolgo v laseh. Nekateri so jo uvrščali k vranom ali krokarjem, najbrže zaradi podobnega glasu. Ali to ne drži. Dočim ima krokar vedno enak glas, ga pa akademik šele pončji dobi. Drugi so jo spet prištevali k ujedam, ker je po akademskih menzah in spet tretji so trdili, da spada k močvirnim pticam, ker stanuje po vlažnih luknjah.

Še najboljše jo je pogodil učen Brehm, ko jim je dal čisto svojo vrsto ali rod. Med akademiki razlikujemo te-le vrste: bruc (studiosus quasimo-

Zdaj pa že vemo

Kdo je namreč kriv za razne primere zapostavljenosti, o kateri zadnje čase pišejo naši listi in iščejo krivca, zvrčajoč krivdo drug na drugega. Zdaj pa je nenadoma odkrilo pravega krivca naše »Jutro«. Glede na novi načrt o cestnem fondu poroča »Jutro«, da je že pred leti tedanji podban dr. Pirkmajer predlagal, naj se ustanovi poseben banovinski cestni fond. Toda ta predlog je v Beogradu propadel, ker mu ja nasprotovalo »centralistično vodilno uradništvo«. Stvar je potem zaspala, dokler ni pred par dnevi prišel v javnost načrt o ustanovitvi državnega cestnega fonda. Načrt dokazuje, da se mentaliteta vodilnega uradništva v ministrstvih ni spremenila. Vidite, pa ga imamo! Potemtakem za »Jutro« za vse, s čimer nismo v Sloveniji zadovoljni, ni odgovoren nihče drug kot centralistično vodilno uradništvo! »Jutro« pa je sprožilo drugo vprašanje: V čem neki se razlikuje bivši podban dr. Pirkmajer, ki nam je bil znan kot prav tak centralistični vodilni uradnik, od svojih beograjskih kolegov? Saj nam je še v spominu, da je prav ta dr. Pirkmajer preprečil poslovanje nekega drugega fonda — fonda za univerzitetno knjižnico, ki mu je bil predsednik, češ, da bi bil to pritisk na Beograd! Sicer pa razumemo, če išče »Jutro« opravičila za svoje ljudi, ki so dolga leta vladali in so torej po najpreprostejšem človeškem čutu za marsikaj odgovorni, tudi za postavljanje tistega centralističnega uradništva. Morda bo prišlo to opravičevanje prav še komu, ki išče krivca. Mi se pa le drugače učimo: da so uradniki le v službi države in da so dolžni ravnati po zakonih. Imajo samo tako imenovano izvrševalno oblast. Zakone pa sklepajo drugi, o katerih pravijo, da so izvoljeni od ljudstva. Polna tri leta (1931—1934) so imeli skoraj stoo odstotno večino prav prijatelji »Jutra« in dr. Pirkmajerja. Kaj pa to? Novo vprašanje.

Korporativni sistem

»Delavska fronta«, glasilo Zveze združenih delavcev, ki družijo pristaše JRZ med delavci, prinaša v svoji zadnji številki od 17. okt. t. l. sledeče poročilo iz Grobelj:

Lepo uspel sestanek (Zveze združenih delavcev) je zaključil film »Metropolis«, ki je poudaril, kaj družijo delavca in podjetnika — srce in ljubezen.

Mir, mir, mir!

Svetovna mladina je organizirala letos kongres za mir, katerega pa se slovenska mladina ni udeležila. Pretekli teden so v enem dnevu prinesli naši časopisi sledeče vesti:

»Ameriško brodovje se bo izpopolnilo z novimi podmornicami. — Zvečalo se bo tudi število mornarjev.

V San Francisku bo zgrajena nova pomorska baza, ki bo stala 12 milj. dolarjev.

Veliko posojilo Anglije Kitajski za oborožitev. Belgija poveča svojo oborožitev.

Tudi Nizozemska in Švica sta prisiljeni, da se oborožita.

Malenkosti dneva ...

Če Anglija povečava svojo armado, dela to v obrambi miru. — Anglija je zgradila letos 7000 letal.

Italija je pomnožila svojo mornarico za 70.000 mož.

Vodja nemške nac.-socialistične stranke, Rudolf Hess je govoril: »Mi vemo, da so nam devize za oboroževanje potrebne. Zaradi tega nam bo tudi v bodoče sveto geslo: topove za maslo.«

V Italiji je bil ustanovljen komisariat za oboroževanje. Ta ima pod seboj 1200 tovarn in podjetij, ki služijo izključno oboroževanju. Delovna doba v teh obratih je zvečana dnevno za 2 uri. Za nova bojna letališča je vlada odobrila 140 milij. lir, t. j. 300 milijonov dinarjev.

Organizacija mladofašistov silovito napreduje. Danes šteje že 1.270.000 mladeničev. Oni so vojaško popolnoma izvežbani.

Cena svinca se je dvignila od 15 na 17 funtov in to radi večjega povpraševanja. Svinec se rabi za vojne potrebščine.

Če ne veruješ v vojno propagando, oglej si parade v zvočnih tednikih, ki jih dan za dnem pri- našajo naša kinopodjetja.

O naši radijski postaji

Da naj bi bila naša radijska postaja nekaka ljudska univerza, to mislim, vsi želimo, in da to še daleč ni, o tem tudi nihče ne dvomi.

Z glasbo, s pesmijo je ta koristna ustanova pritegnila nase spočetka naše ljudi, tiste, ki so pač imeli denar za aparat in davek.

Toda, kdo ne čuti v vsem delu vodstva studija neko nerazumljivo nesmotrenost, nedoslednost, delo brez načrta.

Stvarno: Harmonika dan za dnem, narodne pesmi (tiste izmaličene, ki jih ima neki krog kar v zakupu) — lepe so, če so nepotvorjene, spričo teh pa nas je lahko pred svetom sram. — S takimi narodnimi osladnostmi ne zaostajamo prav nič za puhlimi šlagerji malomeščanskega okusa.

In to vse zato, ker bomo kmalu dobili program, ki bo dirigiran od poslušalcev. — Razumite prav. — Saj je lepo, da vlada demokracija — Bog jo živi! — ampak tu odločno ne! Veste, gošpodje, ljudstvo je treba najprej vzgojiti, potem črpati iz njega okus. Drugače bomo vedno živeli od harmonike in narodnih šlagerjev.

Če naš človek noče toliko predavanj, kaj ni tu krivo nesistematično delo vodstva? Začeti je treba pri a! Zakaj ni v programu takih stvari, ki bi našega človeka zanimalo, ali vsaj morale zanimati.

Vse to dokazuje, da radijska postaja ne pomaga graditi slovenske kulture, kar bi moral biti njen edini namen, ampak s programom, kakor ga ima, propagira kulturno zaspanost. — Zvenkrat le to.

„Delavska fronta“ 17. X. 1936

Ali ti bo morda v socialistični organizaciji lažje plačevati 24 in celo 30 Din mesečno, kakor če bi se tukaj (v Zvezi združenih delavcev) organiziral ter naročil »Delavsko fronto« in bi plačeval 2 Din mesečnega prispevka.

dogenitus), parketni ali salonski študent (studiosus parcketalis), služboborec (studiosus panem petens) in stara bajta (aedicium vetus).

Bruc.

Bruca lahko na prvi pogled spoznamo po njegovem rumenem kljunu in krvavozelenem perju. Perotnice so mu kratke, nožice šibke, na glavi ima lepo negovan čop in okoli ust nekoliko ščetinastega perja. Prebiva po večini doma in se drži matere za krilo. Na univerzitetnih tleh je jako nespreten, zato ne hodi od začetka sam na univerzo, ampak v krdelih, ali pa v spremstvu staršev. Sosebno prijetno jih je videti ob času vpisovanja, ko skrbni oče pripelje svojo hčerko na kvesturo in jo gre vpisat. To pripravlja starim bajtam veliko veselje. Sploh je v vsej ponaši bolj podoben srednješolcu kakor akademiku. Kadar je vesel, dleska s kljunom in maha s čopom. Za barve ni posebno občutljiv. Zgodi se včasih, da zamenja rdečo barvo s črno in belo z zeleno. Bručmajorja pozna in se mu veselo dobrika. Stražnika se od sile boji in se mu raje izogne. V ujetništvu po navadi otopi, postane potr, premišlja, kaj bodo doma rekli in včasih celo joče. Brehm pripoveduje o nekem brucu, ki so ga ponoči zaprli na cesarskem Dunaji, da je vso noč

prejokal in da so ga zjutraj našli utopljenega v lastnih solzah. Bruc ima jako kratko življenje. Po navadi se po enem letu zabubi in spremeni v kako drugo vrsto študentov. Vendar pa nekaterim še dolgo ostane rumen kljun kakor tudi krvavozeleno perje. Posebne škode ne dela a tudi koristi nima človek od njega. — Njegovo meso je ne- užitno, zato ga tudi ne preganjajo.

Parketni ali salonski študent

je dobročudna žival. Na zunaj je podoben brucu, le da ima rožnat kljun in tudi perje je pri njem bolj pisano. Pod vratom ima lepo kravato, obleka spreminja barve vsako sezono, le ob slavnostnih prireditvah je lepo črna. Ponosen je na svojo obleko, jo skrbno čisti in neguje, da bi s tem ugajal samicam. Rad lazi za samicami, jih prepeljava po parkih, hodi z njimi na izprehode in ure in ure lahko brez škode stoji pred izložbami, kjer si samice ogledujejo modne klobučke ali svilene kombineže, skratka, ni ga večjega babjeka med pticami kakor je parketni študent. Na univerzi se ne počuti dobro, ker so tam tla zanj prespolzka in večkrat pade. V salonih in na parketu pa se počuti kakor doma. Odtod tudi njegovo ime.

(Konec prih.)